

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного

факультету

Юрій БІДЗІЛЯ

2023 року

Юрій Бідзіля
« 30 » червня

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОПИСНІ НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова та література
Освітня програма	Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Правописні норми української мови**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **03 Гуманітарні науки** спеціальності **035 Філологія** спеціалізації **035.01 Українська мова та література** освітньої програми «**Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність**».

Розробник: *Папіш Віталія Андріївна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.
Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.
Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 4	2-й	3-й
	Лекції:	
	-	-
	Практичні:	
	60 год.	16 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: письмова	Самостійна робота:	
	60 год.	104 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «**Правописні норми української мови**» – засвоїти й закріпити правописні та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

– здатність розв’язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності (**ПК**);

– здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (**ЗК 3**);

– здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (**ЗК 5**);

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (**ЗК 8**);

– уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (**ЗК 12**);

– здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (**ЗК 13**);

– усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ (**ПК 1**);

– здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань (**ПК 4**);

– здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв’язання професійних завдань (**ПК 7**).

– здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв’язання комунікативних завдань у різних сферах життя (**ПК 14**);

– здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення (**ПК 17**).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Правописні норми української мови» є опанування навчальної дисципліни (НД) освітньо-професійної програми:

ОК 7. Основи лінгвістики

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовує їх для організації ефективної міжкультурної комунікації	ПРН 1
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2
Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.	ПРН 3
Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН 8
Знати норми літературної мови та вміє їх застосовувати у практичній діяльності	ПРН 10
Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	ПРН 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Правописні норми української мови»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Уміє вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовує українську мову для організації ефективної міжкультурної комунікації.	ПРН 1
Уміє ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2
Здатен організовувати процес свого навчання й самоосвіти.	ПРН 3
Знає й розуміє систему мови, історію мови і вміє застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН 8
Знає норми української літературної мови та вміє їх застосовувати у практичній діяльності	ПРН 10
Уміє аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	ПРН 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «**Правописні норми української мови**» є: залік, модульна контрольна робота, усне опитування на практичних заняттях, виконання тестових завдань; виконання індивідуальних завдань (створення тестових завдань, запис відеопояснень, створення презентацій).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю – усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування на практичних заняттях, оцінювання практичних завдань, тестування за допомогою системи Moodle, оцінювання індивідуальних завдань.

Форма модульного контролю: тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: письмова (виконання практичних завдань, завдань дослідницького характеру).

Методи за типом пізнавальної діяльності: проблемного викладу, пояснювально-ілюстративний, евристичний, репродуктивний, дослідницький (спостереження й аналіз мовних фактів), проєктний; *за дидактичними завданнями:* словесні – евристична бесіда, навчальна дискусія; наочні – ілюстрування, демонстрація; практичні – робота з текстом, пояснення, робота зі словниками, правописом, вправи, тестування, дослідні роботи, створення навчального контенту.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота													МКР	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
2	2	2	2	5	2	2	3	3	5	6	6	10	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота													МКР	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
3	3	3	3	5	3	3	3	3	5	3	3	10	50	100

T1, T2 ... – теми; МКР – модульна контрольна робота

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	13	30	13	30
Комп'ютерне (письмове) тестування при тематичному оцінюванні	1	10	1	10
Виконання індивідуального завдання	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «**Правописні норми української мови**» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи здобувачі вищої освіти мають мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів, одержаних під час модульної контрольної роботи, становить 50 балів.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести. Робота складається з 40 тестів.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного.

Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами поточного оцінювання та модульного контролю на момент оголошення результатів. Якщо ж здобувач бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Тести	40	50	40	50
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за залік визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку «зараховано» (90–100 балів, А) заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений із додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу.

Оцінку «зараховано» (82–89 балів, В) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «зараховано» (74–81 бал, С) заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на заліку з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «зараховано» (64–73 бали, D) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи заліку помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «зараховано» (60–63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «не зараховано» (35–59 балів, FX) виставляється здобувачеві, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «не зараховано» (0–34 бали, F) виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання заліку і в нього виникає академічна заборгованість.

Залік із навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, залік складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання заліку оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Залік проходить у письмовій формі (виконання практичних завдань, завдань дослідницького характеру). На залік виносяться практичні завдання в передбаченому програмою обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на заліку здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за залік заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. ВСТУП. ПРАВОПИСНА СИСТЕМА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Тема 1. Базові поняття правопису як розділу мовознавства.

Орфографічна норма. Орфограма. Види орфограм. Принципи орфографії української мови. Орфографічне правило. Орфографічна помилка. Графічна система сучасної української літературної мови, співвідношення між літерами й фонемами української літературної мови. Пунктуація. Пунктуаційна норма. Типи розділових знаків. Пунктограма. Принципи української пунктуації.

Тема 2. Становлення правописної системи української мови: розвиток української орфографії в ХХ ст.

«Найголовніші правила українського правопису, ухвалені Правописною комісією при Міністерстві освіти 24 травня 1918 р. в Києві». «Головніші правила українського правопису», ухвалені Міністерством народної освіти для шкільного використання у всій Україні (1919). Упорядкування А. Кримським «Найголовніших правил українського правопису» (1921). «Правописні правила, прийняті Науковим товариством імені Т. Шевченка у Львові» (1922). «Український правопис» 1928 р. «Український правопис» 1933 р. «Український правопис» 1946 р. Редакція «Українського правопису» 1960 р. 3-я редакція «Українського правопису» (1990). 4-а редакція «Українського правопису» (1993). «Український правопис. Проект найновішої редакції» (1999) за ред. В. В. Німчука. «Український правопис» (2019): затверджено Українською національною комісією з питань правопису (протокол № 5 від 22 жовтня 2018 р.; схвалено Кабінетом Міністрів України (Постанова 437 від 22 травня 2019 р. спільним рішенням Президії Національної академії наук України (протокол № 22/10 від 24 жовтня 2018 р.) і Колегії Міністерства освіти і науки України (протокол № 10/4-13 від 24 жовтня 2018 р.). Структура чинного українського правопису (редакція 2019 р.). Сучасні орфографічні словники: загальна характеристика.

Модуль 2. ПРАВОПИС ОСНОВИ СЛОВА. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ В ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ

Тема 3. Правила вживання апострофа: складні випадки правопису. Основні розділові знаки в українській пунктуації.

Уживання апострофа. Розділові знаки в кінці речення: крапка, знак питання, знак оклику, три крапки.

Тема 4. Правила вживання м'якого знака: складні випадки правопису. Тире між підметом і присудком.

М'які приголосні звуки, позначення м'якості на письмі. Буквосполучення *йо, во*. Тире між підметом і присудком.

Тема 5. Позначення на письмі чергування голосних звуків.

Правопис букв, що позначають ненаголошені і наголошені звуки [е], [и], [о]. Правопис *і, у* на початку слова та в коренях українських слів. Позначення на письмі чергування голосних [о], [е] з [і], [е] з [о] після шиплячих та [й].

Тема 6. Позначення на письмі змін приголосних у потоці мовлення.

Уподібнення дзвінких і глухих, шиплячих і свистячих приголосних і позначення його на письмі. Букви *з, г*. Зміни груп приголосних *-цьк-, -ськ-, -зьк-, -ск-, -шк-, -зк-, -ст-*. Зміни приголосних перед *-ськ(ий), -ств(о)* та їхнє позначення на письмі. Зміни приголосних перед *-ш(ий)* при творенні вищого ступеня порівняння прикметників (прислівників). Сполуки літер

-чн-, -шн-. Уживання прийменників *у, в* і початкових *у, в*. Уживання *і, й*.

Тема 7. Позначення на письмі спрощення в групах приголосних. Тире між різними членами речення на місці пропущеного члена речення.

Фонетична природа спрощення. Спрощення у вимові й на письмі. Позначення на письмі спрощення в групах приголосних. Випадки вживання тире між різними членами речення.

Тема 8. Подвоєння та подовження приголосних. Розділові знаки при однорідних членах речення.

Подвоєння букв на позначення збігу та подовження приголосних звуків. Поняття про однорідні члени речення. Розділові знаки при однорідних членах речення.

Тема 9. Правопис префіксів. Розділові знаки при відокремлених означеннях.

Орфограма – префікс *з-* (*із-, зі-, с-*). Орфограма – префікси *без-, роз-, воз-, через-*. Орфограма – префікси *пре-, при-, прі-*. Орфограма – префікси *пере-, пред-, перед-*. Розділові знаки при відокремлених означеннях, прикладках.

Тема 10. Правопис суфіксів. Розділові знаки при відокремлених обставинах.

Орфограми, пов'язані з правописом іменникових суфіксів. Орфограми, пов'язані з правописом прикметникових та дієприкметникових суфіксів. Орфограми у суфіксах дієслів. Розділові знаки при відокремлених обставинах.

Тема 11. Загальні правила правопису складних слів. Розділові знаки при відокремлених додатках.

Правопис складних іменників і прикметників: новації чинної редакції правопису. Правопис прикладки. Розділові знаки при відокремлених додатках.

Тема 12. Правила вживання великої літери.

Велика літера у власних назвах людей, у назвах дійових осіб художніх і фольклорних творів, у назвах міфологічних істот і божеств. Велика літера в адміністративно-територіальних, політичних назвах (назвах держав, автономних адміністративно-територіальних центрів, у назвах державних, партійних, громадських, профспілкових та інших установ та організацій; назви посад, звань, учених ступенів). Уживання великої літери у географічних і топографічних власних назвах. Уживання великої літери у назвах творів художніх, музичних, назвах пам'яток архітектури, замків тощо. Назви історичних подій, епох, назви конгресів, назви наукових праць, газет, журналів, історичних пам'яток. Велика літера у складноскорочених назвах.

Тема 13. Правила переносу. Розділові знаки при уточнювальних членах речення.

Орфографічні правила переносу. Технічні правила переносу. Розділові знаки при уточнювальних членах речення.

Модуль 3. ПРАВОПИС СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Тема 14. Правопис слів іншомовного походження.

М'який знак, апостроф у словах іншомовного походження. Неподвоєні й подвоєні букви на позначення приголосних у словах іншомовного походження. Букви *и, і, ї* та *е, є* у словах іншомовного походження.

Тема 15. Відмінювання слів іншомовного походження.

Невідмінювані іменники іншомовного походження. Особливості відмінювання власних назв іншомовного походження.

Модуль 4. ПРАВОПИС ВІДМІНЮВАНИХ СЛІВ. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ В ПРОСТОМУ УСКЛАДНеноМУ РЕЧЕННІ

Тема 16. Правопис відмінкових закінчень іменників.

Іменник. Поділ іменників на відміни та групи. Літери *о, е, є* в закінченнях орудного відмінка однини і множини іменників першої відміни. Літери *а, я* та *у, ю* в родовому відмінку однини іменників другої відміни. Літери *о, е, є* в закінченнях давального й орудного відмінків іменників другої відміни. Правописні особливості закінчень орудного відмінка однини іменників третьої відміни. М'який знак у словоформах іменників родового відмінка множини.

Тема 17. Правопис відмінкових закінчень прикметників. Розділові при відокремлених членах речення, що вводяться сполучниками *як, мов, мовби, неначе, буцім, ніж* і т. ін.

Відмінювання прикметників твердої і м'якої груп. Особливості відмінювання прикметників з основою на *-лиций*. Розділові знаки при конструкціях зі сполучниками *як, мов, наче, неначе, буцім, ніж* та ін.

Тема 18. Правопис відмінкових закінчень числівників. Розділові знаки при вставних і вставлених компонентах.

Написання числівників на позначення десятків і сотень у непрямих відмінках. Специфіка і функції вставних і вставлених компонентів; розділові знаки при них.

Тема 19. Правопис відмінкових форм займенників. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, словах-реченнях.

Правопис займенників. Звертання, вигуки, слова-речення та розділові знаки при них.

Модуль 5. ПРАВОПИС ВЛАСНИХ НАЗВ

Тема 20. Правопис власних особових назв.

Відмінювання імен та імен по батькові. Правопис відмінкових закінчень прізвищ іменникового типу та відмінкових закінчень прізвищ прикметникового типу. Правописні особливості складних і складених особових імен та прізвищ і похідних прикметників.

Тема 21. Правопис географічних власних назв.

Українські географічні назви. Географічні назви слов'янських та інших країн. Географічні назви з прикметниковими закінченнями. Іншомовні географічні назви. Правопис складних і складених географічних назв. Відмінювання географічних назв. Правопис прикметникових форм від географічних назв. Правопис складних і складених географічних назв.

Модуль 6. ПРАВОПИС ВІДМІНЮВАНИХ І НЕВІДМІНЮВАНИХ СЛІВ. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У СКЛАДНОМУ РЕЧЕННІ

Тема 22. Правопис закінчень дієслів. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Загальна характеристика дієслівних форм. Літери *е* – *и* в особових закінченнях дієслів. М'який знак у словоформах дієслова. Частка *би* (*б*) з дієсловами умовного способу. Правопис активних дієприкметників. Правопис пасивних дієприкметників. Літера *н* у суфіксах дієприкметників. Правопис дієприслівників: літера *и* у суфіксах дієприслівників, літери *ю* (*ю*), *я* (*я*) у дієприслівникових суфіксах *-учи* (*-ючи*), *-ачи* (*-ячи*). Складносурядне речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Тема 23. Правопис прислівників. Розділові знаки у складнопідрядному реченні. Літери *и*, *і* в кінці прислівників. Правопис вищого і найвищого ступеня порівняння прислівника. Правопис складних прислівників і сполучень слів у функції прислівника. Складнопідрядне речення. Кома й крапка з комою у складнопідрядному реченні. Тире та кома й тире у складнопідрядному реченні.

Тема 24. Правопис службових частин мови – прийменників і сполучників. Розділові знаки у безсполучниковому реченні.

Правопис прийменників і сполучників. Синтаксичні зв'язки і синтаксичні відношення між частинами безсполучникового складного речення. Кома, крапка з комою, двокрапка й тире у безсполучниковому складному реченні.

Тема 25. Правопис часток. Складні синтаксичні конструкції та їх пунктуаційне оформлення.

Групи часток за виконуваними функціями. Смісловий принцип правопису часток. Правопис часток *не, ні* (*ані*) з різними частинами мови. Розділові знаки у багатокомпонентних реченнях.

Тема 26. Правопис вигуків. Пунктуаційні способи відтворення чужого мовлення.

Групи вигуків за емоційним навантаженням. Розрізнення вигуків та інших частин мови. Лапки, двокрапки, кома й тире при прямиї мові та при цитатах. Пунктуаційне

оформлення діалогічного мовлення.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пр	лаб	ін.р.	с.р.		лк	пр	лаб	ін.р.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. ВСТУП. ПРАВОПИСНА СИСТЕМА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ												
<i>Тема 1.</i> Базові поняття правопису як розділу мовознавства.	4		2			2	4					4
<i>Тема 2.</i> Становлення правописної системи української мови: розвиток української орфографії в ХХ ст.	6		2			4	4					4
Разом за модулем 1	10		4			6	8					8
Модуль 2. ПРАВОПИС ОСНОВИ СЛОВА. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ В ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ												
<i>Тема 3.</i> Правила вживання апострофа: складні випадки правопису. Основні розділові знаки в українській пунктуації.	4		2			2	6		2			4
<i>Тема 4.</i> Правила вживання м'якого знака: складні випадки правопису. Тире між підметом і присудком.	4		2			2	6		2			4
<i>Тема 5.</i> Позначення на письмі чергування голосних звуків.	4		2			2	4					4
<i>Тема 6.</i> Позначення на письмі змін приголосних у потоці мовлення.	4		2			2	4					4
<i>Тема 7.</i> Позначення на письмі спрощення у групах приголосних. Тире між різними членами речення на місці пропущеного члена речення.	4		2			2	6		2			4

Тема 8. Подвоєння та подовження приголосних. Розділові знаки при однорідних членах речення.	4		2			2	6		2			4
Тема 9. Правопис префіксів. Розділові знаки при відокремлених означеннях.	4		2			2	4					4
Тема 10. Правопис суфіксів. Розділові знаки при відокремлених обставинах.	4		2			2	4					4
Тема 11. Загальні правила правопису складних слів. Розділові знаки при відокремлених додатках.	6		4			2	6		2			4
Тема 12. Правила вживання великої літери.	6		4			2	4					4
Тема 13. Правила переносу. Розділові знаки при уточнювальних членах речення.	4		2			2	4					4
Разом за модулем 2	48		26			22	54		10			44
Модуль 3. ПРАВОПИС СЛІВ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ												
Тема 14. Правопис слів іншомовного походження	6		2			4	6		2			4
Тема 15. Відмінювання слів іншомовного походження	6		4			2	4					4
Разом за модулем 3	12		6			6	10		2			8
Модуль 4. ПРАВОПИС ВІДМІНЮВАНИХ СЛІВ. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ В ПРОСТОМУ УСКЛАДНЕНОМУ РЕЧЕННІ												
Тема 16. Правопис відмінкових закінчень іменників	8		4			4	6		2			4
Тема 17. Правопис відмінкових закінчень прикметників. Розділові знаки при відокремлених членах речення, що вводяться сполучниками як, мов, мовби, неначе, буцім, ніж і т. ін.	4		2			2	4					4

Тема 18. Правопис відмінкових закінчень числівників. Розділові знаки при вставних і вставлених компонентах.	4		2			2	4					4
Тема 19. Правопис відмінкових форм займенників. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, словах-реченнях.	4		2			2	4					4
Разом за модулем 4	20		10			10	18		2			16
Модуль 5. ПРАВОПИС ВЛАСНИХ НАЗВ												
Тема 20. Правопис власних особових назв.	4		2			2	4					4
Тема 21. Правопис географічних власних назв.	4		2			2	4					4
Разом за модулем 5	8		4			4	8					8
Модуль 6. ПРАВОПИС ВІДМІНЮВАНИХ І НЕВІДМІНЮВАНИХ СЛІВ. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ В СКЛАДНОМУ РЕЧЕННІ												
Тема 22. Правопис закінчень дієслів. Розділові знаки в складносурядному реченні.	4		2			2	4					4
Тема 23. Правопис прислівників. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.	4		2			2	6		2			4
Тема 24. Правопис службових частин мови – прийменників і сполучників.	4		2			2	4					4
Тема 25. Правопис часток. Складні синтаксичні конструкції та їх пунктуаційне оформлення.	4		2			2	4					4
Тема 26. Правопис вигуків. Пунктуаційні способи відтворення чужого мовлення	4		2			2	4					4
Разом за модулем 6	22		10			12	22		2			20
Усього годин	120		60			60	120				16	104

6.3. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Денна	Заочна
1.	Графіка, орфографія і пунктуація – основні підсистеми українського правопису.	2	
2.	Становлення правописної системи української мови.	2	
3.	Правила вживання апострофа. Пунктуаційне оформлення речення.	2	2
4.	Правила вживання м'якого знака. Тире між підметом і присудком.	2	2
5.	Орфограми, пов'язані з чергуванням голосних звуків.	2	
6.	Орфограми, пов'язані з чергуванням приголосних звуків.	2	
7.	Позначення на письмі спрощення в групах приголосних. Тире на місці пропущеного члена речення.	2	2
8.	Подвоєння букв на позначення подовження та подвоєння приголосних звуків. Розділові знаки при однорідних членах речення.	2	2
9.	Правопис префіксів. Розділові знаки при відокремлених означеннях.	2	
10.	Правопис суфіксів. Розділові знаки при відокремлених обставинах.	2	
11.	Загальні правила правопису складних слів. Розділові знаки при відокремлених додатках.	4	2
12.	Правила вживання великої літери.	4	
13.	Правила переносу. Розділові знаки при уточнювальних членах речення	2	
14.	Правопис слів іншомовного походження.	2	2
15.	Відмінювання слів іншомовного походження.	4	
16.	Правопис відмінкових закінчень прикметників. Розділові при відокремлених членах речення, що вводяться сполучниками як, мов, мовби, неначе, буцім, ніж і т. ін.	4	2
17.	Правопис відмінкових закінчень числівників. Розділові знаки при вставних і вставлених компонентах.	2	
18.	Правопис відмінкових форм займенників. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, словах-реченнях.	2	
19.	Правопис відмінкових форм займенників. Розділові знаки при звертаннях, вигуках, словах-реченнях.	2	
20.	Правопис власних особових назв.	2	
21.	Правопис географічних власних назв.	2	
22.	Правопис закінчень дієслів. Розділові знаки в складносурядному реченні.	2	
23.	Правопис прислівників. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.	2	2
24.	Правопис службових частин мови – прийменників і сполучників. Розділові знаки у безсполучниковому реченні.	2	
25.	Правопис часток. Складні синтаксичні конструкції та їх пунктуаційне оформлення.	2	
26.	Правопис вигуків. Пунктуаційні способи відтворення чужого мовлення	2	
	Усього годин	60	16

6.4. Самостійна робота

№	Назва теми	К-сть годин для денної ф.	К-сть годин для заочної
---	------------	------------------------------	----------------------------

		навчання	ф. навчання
1.	<p>Опрацювати теоретичні питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальні відомості про мову. • Українська мова – національна мова українського народу, один із вирішальних чинників самобутності його і державна мова України. • Мовні норми української літературної мови. <p>Письмове <i>есе</i>. Висловити власні міркування у формі письмового есе на тему: «Роль правописної грамотності у формуванні професійної компетентності філолога».</p>	8	16
2.	<p>Ознайомитися із «Проектом найновішої редакції українського правопису» (1999 р.) за редакцією В. В. Німчука та укласти порівняльну таблицю «Відображення пропозицій „Проекта...”» (1999 р.) у чинному виданні «Українського правопису» (2019 р.)».</p> <p>[Проект нової редакції українського правопису (1999 р.). Історія українського правопису XVI–XX століття: хрестоматія / упоряд.: В. В. Німчук, Н. В. Пуряєва. Київ: Наукова книга, 2004. С. 561–567. URL: http://history.org.ua/LiberUA/966-00-0261-0/966-00-0261-0.pdf; Нова редакція Українського правопису (2019). Основні зміни в новому правописі. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf].</p>	8	16
3.	<p>Реферативне дослідження. Підготувати реферативну доповідь на тему «Історія букви <i>г</i> в українському правописі та графіці».</p> <p>Скласти тестові завдання різних рівнів до теми «Літера <i>г</i> в українському правописі».</p>	8	16
4.	<p>Складання тематичних тестових завдань. Скласти тестові завдання різних рівнів (з однією правильною відповіддю; з кількома правильними відповідями; на відповідність тощо) до таких тем: «Варіантні й безваріантні написання, запроваджені новою редакцією українського правопису», «Правопис великої літери», «Правопис складних слів».</p>	9	14
5.	<p>Складання тематичних тестових завдань до тем: «Особливості відмінювання і правопис відмінкових закінчень іменників I, II, III відмін», «Особливості відмінювання числівників», «Правопис прислівників».</p>	9	14
6.	<p><i>Самодиктант</i>. Самостійно підібрати з художніх або публіцистичних творів тексти, словесне наповнення яких передбачало би наявність таких орфограм: правопис м'якого знака; правопис апострофа; подвоєння літер; спрощення; зміни приголосних при словотворенні, правопис суфіксів і префіксів, правопис слів іншомовного походження, правопис прислівників.</p>	9	14
7.	<p>Опрацювати теоретичні питання:</p> <p>Пунктуація як розділ науки про мову.</p>	9	14

	Базові поняття пунктуації: пунктограма, пунктуаційне правило, пунктуаційна норма, пунктуаційна помилка, пунктуаційна компетенція		
	Усього годин	60	104

6.5. Індивідуальні завдання

До кожного модульного контролю здобувачеві вищої освіти потрібно підготувати два види індивідуальної роботи (оцінювання відбувається після представлення викладачеві виконаної роботи, максимальна кількість балів за один вид роботи – 10 балів). Загалом здобувач вищої освіти може отримати максимальну 20 балів за 2 види індивідуальної роботи з переліку або на вибір здобувача:

- 1) розробка тестових завдань (10 тестів різного типу до однієї теми);
- 2) створення відеоконтенту (пояснень до теми, тривалість відео – до 5 хвилин);
- 3) створення презентацій.

7. ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с.
2. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ, 2020. 224 с.
3. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2006. 326 с.

Допоміжна література

4. Голосовська Г. За десять друга чи без десяти два? *Дивослово*. 2012. № 04 (661).
5. Городенська К. Правопис власних назв іншомовного походження. *Дивослово*. 2013. №11 (680). С. 52.
6. Городенська К. Тонкощі відмінювання прізвищ. *Дивослово*. 2013. №2 (671). С. 38–42.
7. Городенська К. Уживання та правопис новітніх запозичень. *Дивослово*. 2017. №12 (729). С. 40–41.
8. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Видання друге, істотно доповнене. Київ: КММ, 2019. 208 с.
9. Задорожній В. Кличний відмінок іменників на *-ець* у сучасній українській мові. *Дивослово*. 2005. № 3. С. 39–42.
10. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 222 с.
11. Заболотний О.В. Український правопис – це доступно! / О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. Київ: Літера ЛТД, 2020. 272 с.
12. Зубков М. Українська мова: Універсальний довідник. Вид. 6-е, випр. і доп. Харків: ВД «Школа», 2009. 512 с.

13. Козачук Г. О. Українська мова: практикум: навч. посіб.: [2-ге вид., перероб. і доп.]. Київ: Вища школа, 2008. 414 с.
14. Німчук В. В. Проблеми українського правопису ХХ – поч. ХХІ ст. Київ, 2002.
15. Пономарів О. Український правопис: ілюзії і дійсність. *Слово Просвіти*. 2018. № 35. С. 3.
16. Сегін Л. В. Українська пунктуація: навч. посібник: у 2-х ч. Вінниця: ДонНУ, 2015. 404 с.
17. Терлак З. М. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Світ, 2019. 396 с.
18. Тоцька Н. Засоби милозвучності української мови. *Дивослово*. 2012. № 12 (669). С. 38–43.
19. Український правопис / АН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. Київ, 1993.
20. Український правопис / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Інститут української мови НАН України. Київ: Наукова думка, 2007. 288 с.
21. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови НАН України. Київ: Наукова думка, 2000. 240 с.
22. Український правопис / стереотипне видання. Київ: Наукова думка, 2005. 240 с.
23. Український правопис / стереотипне видання. Київ: Наукова думка, 2004. 240 с.
24. Український правопис. Проект найновішої редакції. Київ, 1999.
25. Фаріон І. Д. Проект правопису 2018 – дитя компромісу: і вашим і нашим. *Слово Просвіти*. 2018. № 36. С. 4–5.
26. Фаріон Ірина. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів: Свічадо, 2005. 119 с.
27. Фурдуй М. І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. посібни / За ред. В. В. Різуна. Київ: Либідь, 2003. 272 с.
28. Хворостяний І. Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.
29. Шабат-Савка С. Т. Пунктуація української мови: навч. Посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 240 с.
30. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. Київ: Освіта, 2012. 270 с.

Словники

31. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: Перун, 2003. 896 с.
32. Жайворонок В. Велика чи мала літера: Словник-довідник. Київ: Наукова думка, 2004. 202 с.
33. Івченко А. О. Орфографічний словник української мови: Понад 40 000 слів. Харків: Фоліо, 2006. 765 с.
34. Мазурик Д. Нове в українській лексиці: Словник-довідник. Львів: Світ, 2002. 130 с.
35. Орфографічний словник сучасної української мови: 70 000 слів. Донецьк: БАО, 2007. 958 с.
36. Орфографічний словник української мови: Понад 40000 слів / А. Івченко; ред. Н. Фоміна. Харків: Фоліо, 2006. 765 с.
37. Сучасний орфографічний словник: 150 000 сл. / Уклад. О.Ю. Петраковський. Харків: Промінь, 2007. 1244 с.
38. Український орфографічний словник: близько 174 тис. слів / уклали: В. В. Чумак, І. В. Шевченко, Л. Л. Шевченко, Г. М. Ярун; за ред. В. Г. Скляренка. Вид. 8-е, переробл. і доповн. Київ: Довіра, 2008. 997 с.
39. Український орфографічний словник: понад 175 тис. слів / уклали: В. В. Чумак [та ін.]; за ред. В. Г. Скляренка. Вид. 9-е, переробл. і доповн. Київ: Дніпро, 2009. 1011 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

40. Блог професора Пономарева. URL: <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2442>
41. Велика чи мала літера: словник-довідник. URL: <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/v>
42. Історія українського правопису. URL: <http://litopys.org.ua/ohukr/ohu20.htm>
43. Орфографічний словник української мови. URL: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=list&d=21&p=1&w1=%D0%92>
44. Платформа для вивчення української мови онлайн. URL: <https://dyskurs.net/>
45. Словник UA: портал української мови та культури (тлумачення та відмінювання слів). URL: <https://www.slovnyk.ua/>
46. Словник української мови в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua/>
47. Словник української мови в 20 томах. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
48. Огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>
49. Український лінгвістичний портал. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
50. Український правопис 2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
51. Український мовно-інформаційний фонд НАН України: URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
52. Сайт національної бібліотеки ім. В.І.Венедського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>